

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 513/2023-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľa **PROMETHEUS s. r. o.**, IČO 46 767 631, Štefánikova 18, Humenné, zastúpeného advokátkou JUDr. Janou Šepel'ovou, Námestie slobody 13/25, Humenné, proti uzneseniam Okresného súdu Michalovce č. k. 25Cb/30/2020-149 z 1. marca 2023, č. k. 25Cb/30/2020-160 z 5. júna 2023, č. k. 5Cb/1/2021-102 z 1. marca 2023, č. k. 5Cb/1/2021-115 z 5. júna 2023, č. k. 25Cb/5/2021 z 3. marca 2023, č. k. 25Cb/5/2021-250 z 8. júna 2023, č. k. 25Cb/19/2021 z 3. marca 2023 a č. k. 25Cb/19/2021-155 zo 7. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavné sťažnosti **p r i j í m a** na ďalšie konanie v častiach namietaného porušenia čl. 14, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a 3, čl. 12 ods. 4 a čl. 13 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uzneseniami Okresného súdu Michalovce č. k. 25Cb/30/2020-160 z 5. júna 2023, č. k. 5Cb/1/2021-115 z 5. júna 2023, č. k. 25Cb/5/2021-250 z 8. júna 2023 a č. k. 25Cb/19/2021-155 zo 7. júna 2023.

2. Vo zvyšných častiach ústavné sťažnosti **o d m i e t a**.

3. **O d k l a d á** vykonateľnosť uznesení Okresného súdu Michalovce č. k. 25Cb/30/2020-149 z 1. marca 2023, č. k. 5Cb/1/2021-102 z 1. marca 2023, č. k. 25Cb/5/2021 z 3. marca 2023 a č. k. 25Cb/19/2021 z 3. marca 2023, a to až do právoplatného rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci samej.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnými sťažnosťami doručenými ústavnému súdu 1. augusta 2023, 4. augusta 2023 a 30. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv zaručených čl. 14, čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a 3, čl. 12 ods. 4 a čl. 13 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodnutiami Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania. Sťažovateľ žiada odložiť vykonateľnosť napadnutých uznesení, ktoré boli vydané vyššími súdnymi úradníkmi.

2. Uznesením č. k. PLs. 26/2023-6 z 27. septembra 2023 spojil ústavný súd ústavné sťažnosti sťažovateľa vedené pod sp. zn. Rvp 1912/2023, sp. zn. Rvp 1956/2023 a sp. zn. Rvp 2195/2023 na spoločné konanie ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 1912/2023. Uznesením č. k. III. ÚS 467/2023-14 z 28. septembra 2023 ústavný súd spojil ústavné sťažnosti sťažovateľa vedené pod sp. zn. Rvp 1912/2023 a sp. zn. Rvp 2197/2023 na spoločné konanie, ktoré bude vedené pod sp. zn. Rvp 1912/2023.

II.

Skutkové východiská

3. Uznesením Okresného súdu Prešov uverejneným v Obchodnom vestníku 3. marca 2022 bolo proti sťažovateľovi začaté reštrukturalizačné konanie. Uverejnením ďalšieho uznesenia Okresného súdu Prešov v Obchodnom vestníku 11. apríla 2022 došlo k povoleniu reštrukturalizácie sťažovateľa. Napokon, uverejnením uznesenia Okresného súdu Prešov v Obchodnom vestníku 23. decembra 2022 došlo k schváleniu reštrukturalizačného plánu a ku skončeniu reštrukturalizácie.

4. Pred začatím reštrukturalizačného konania vystupoval sťažovateľ ako žalovaný vo viacerých civilných sporových konaniach vedených na okresnom súde.

5. V konaní sp. zn. 25Cb/30/2020 (ústavná sťažnosť Rvp 1912/2023) okresný súd právoplatne k 13. marcu 2022 rozhodol, že sťažovateľ je povinný nahradiť žalobcovi trovy konania (prvoinštančného i odvolacieho) v rozsahu 100 %. Vyšší súdny úradník uznesením z 1. marca 2023 rozhodol o povinnosti sťažovateľa zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania 1 465,80 eur. Sťažovateľ podal proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažnosť, v ktorej namietal, že uverejnením uznesenia o skončení reštrukturalizácie sa zastavujú súdne konania o pohľadávkach, ktoré sa v reštrukturalizácii uplatňujú prihláškou a povolením reštrukturalizácie boli prerušené. Žalobca si neprihlásil svoju pohľadávku na náhradu trov konania do reštrukturalizačného konania riadne a včas, preto uverejnením uznesenia o potvrdení reštrukturalizačného plánu zaniklo jeho právo vymáhať ju voči sťažovateľovi. Okresný súd uznesením z 5. júna 2023 sťažnosť sťažovateľa zamietol. Dôvodil, že iba súd konajúci vo veci samej má právomoc rozhodnúť o povinnosti hradiť trovy konania, rovnako o výške trov konania. Z nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 125/2017 vyplýva, že nárok na trovy konania vzniká až okamihom rozhodnutia súdu o nich. Najprv sa rozhodne o nároku podľa zásad o náhrade trov konania a po právoplatnosti tohto rozhodnutia rozhodne súd prvého stupňa o výške trov konania. Z toho dôvodu je vylúčené, aby si účastník konania mohol uplatňovať pohľadávku (výšku trov konania) v reštrukturalizačnom konaní bez toho, aby mu výška trov konania bola priznaná rozhodnutím príslušného súdu. Žalobca si teda trovy tohto konania nemohol uplatniť už v reštrukturalizačnom konaní, tieto schválením reštrukturalizačného plánu nezanikli a bolo nutné o nich rozhodnúť.

6. V konaní sp. zn. 5Cb/1/2021 (ústavná sťažnosť Rvp 1956/2023) okresný súd právoplatne k 7. aprílu 2022 rozhodol, že sťažovateľ je povinný nahradiť žalobcovi trovy konania (prvoinštančného i odvolacieho) v rozsahu 100 %. Vyšší súdny úradník uznesením z 1. marca 2023 rozhodol o povinnosti sťažovateľa zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania 275,78 eur. Sťažovateľovu sťažnosť okresný súd uznesením z 5. júna 2023 zamietol na podklade rovnakých dôvodov ako v prípade rekapitulovanom v predchádzajúcom odseku.

7. V konaní sp. zn. 25Cb/5/2021 (ústavná sťažnosť Rvp 2195/2023) podal sťažovateľ 16. júla 2021 odvolanie proti rozsudku okresného súdu, o ktorom odvolací súd rozsudkom z 10. marca 2022, právoplatným 2. mája 2022, rozhodol tak, že prvoinštančný rozsudok v celom rozsahu potvrdil, čo vo výsledku znamenalo, že sťažovateľ bol právoplatne zaviazaný nahradiť žalobcovi trovy konania v rozsahu 100 %. Vyšší súdny úradník uznesením z 3. marca 2023 uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie v sume 885 eur. V sťažnosti sťažovateľ namietal, že okresný súd pochybil, keď v konaní pokračoval a vydal rozhodnutie, pretože podľa § 156 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZKR“) je v dôsledku skončenia reštrukturalizácie súdne konanie zastavené *ex lege*, a to ako celok. Okresný súd uznesením z 8. júna 2023 sťažnosť sťažovateľa zamietol. Konštatoval, že poplatková povinnosť vznikla sťažovateľovi podaním odvolania 16. júla 2021. Súd môže súdny poplatok vyrubiť a vymáhať až po vzniku poplatkovej povinnosti. Vyrubiť súdny poplatok môže súd najneskôr do troch rokov od konca kalendárneho roka, v ktorom sa stal splatným. Okresný súd správne uložil sťažovateľovi povinnosť zaplataenia súdneho poplatku za odvolanie, keďže neuplynula lehota troch rokov od konca kalendárneho roka, v ktorom sa stal splatným (2021).

8. V konaní sp. zn. 25Cb/19/2021 (ústavná sťažnosť Rvp 2197/2023) podal sťažovateľ 19. novembra 2021 odvolanie proti rozsudku okresného súdu, o ktorom rozhodol odvolací súd rozsudkom zo 16. marca 2022. Vyšší súdny úradník uznesením z 3. marca 2023 uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť súdny poplatok za podané odvolanie vo výške 41 eur. V sťažnosti sťažovateľ rovnako argumentoval § 156 ZKR a tvrdil, že súdne konanie bolo *ex lege* zastavené. Okresný súd uznesením zo 7. júna 2023 sťažnosť sťažovateľa zamietol. Rovnako ako v konaní vedenom pod sp. zn. 25Cb/5/2021 aj tu okresný súd konštatoval, že poplatková povinnosť vznikla sťažovateľovi podaním odvolania 19. novembra 2021 a súd môže súdny poplatok vyrubiť a vymáhať až po vzniku poplatkovej povinnosti, najneskôr však do troch rokov od konca kalendárneho roka, v ktorom sa stal splatným.

III.

Argumentácia sťažovateľa

9. Sťažovateľ v ústavných sťažnostiach, citujúc odbornú literatúru konzistentne, namieta, že z § 118 ods. 4 a § 156 ZKR rezultuje, že v konaniach zastavených v dôsledku skončenia reštrukturalizácie nemožno rozhodovať ani o trovách konania a pokiaľ trovy konania vznikli veriteľovi do povolenia reštrukturalizácie (po tomto momente sa konanie prerušuje, trovy vzniknúť nemôžu), veriteľ si ich musí prihlásiť ako každú inú pohľadávku prihláškou. V prípade neuplatnenia trov konania prihláškou sa trovy konania voči dlžníkovi stali zverejným uznesením o potvrdení plánu nevymáhateľnými. Zmyslom a účelom reštrukturalizácie je okrem postupného kolektívneho uspokojenia veriteľov aj ozdravenie podniku a pokračovanie v podnikateľskej činnosti. Preto, ak by bolo možné aj po skončení reštrukturalizačného konania vydávať rozhodnutia o trovách konania, ktoré by tak aj po skončení ozdravného procesu nanovo začali ozdravený podnik zaťažovať neočakávanými výdavkami, celý proces reštrukturalizácie by tým bol zmarený.

10. Okresný súd v odôvodnení svojich napadnutých rozhodnutí sa odkázal len na ojedinelé súdne rozhodnutie (nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 125/2017), pričom sa nijako nevysporiadal s argumentami sťažovateľa. Na to, aby bolo možné postaviť celé odôvodnenie rozhodnutia

na jedinom argumente ojedinelého súdneho rozhodnutia, muselo by ísť o ustálený väčšinový názor súdnej rozhodovacej praxe, nie o ojedinelé súdne rozhodnutie, ktoré je navyše v rozpore nielen s kogentnými ustanoveniami ZKR, ale aj so samotným zmyslom a účelom procesu reštrukturalizácie, názorom právnej vedy a právnym názorom súdnych rozhodnutí. Nadväzne sťažovateľ odkazuje na nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 186/2021 z 13. júla 2021, podľa ktorého *„je možné akceptovať názor, že nárok na náhradu trov konania konštituovaný meritórnym súdnym rozhodnutím (čo sa týka základu) je možné prihlásiť do konkurzu aj bez existencie rozhodnutia o výške trov konania. To platí v prípade, ak nárok na náhradu trov konania vznikol pred tzv. rozhodujúcim dňom, čo znamená, že rozhodnutie súdu o nároku na náhradu trov konania nadobudlo právoplatnosť pred kalendárnym mesiacom, v ktorom bol vyhlásený konkurz alebo bola poskytnutá ochrana pred veriteľmi... Zohľadňujúc vzájomné vzťahy veriteľov, ktorých pohľadávky vznikli pred vyhlásením konkurzu, ale ich výška nebola určená súdnym rozhodnutím, by nebolo udržateľné, ak by pohľadávka na náhradu trov konania mala výhodnejšie postavenie ako iné pohľadávky majúce základ v hmotnom práve, a to len z dôvodu, že zákonodarca rozdelil rozhodovanie o náhrade trov konania na dve fázy.“*

11. V ústavných sťažnostiach Rvp 2195/2023 a Rvp 2197/2023 sťažovateľ osobitne vo vzťahu k pohľadávkam zo súdnych poplatkov dôvodí, že v jeho prípade pohľadávky, ktorých obsahom bolo zaplatenie súdneho poplatku za odvolania, nepatrili do kategórie prednostných pohľadávok, ktoré sa v reštrukturalizácii neuplatňujú prihláškou. Prednostné pohľadávky sú totiž typické tým, že vznikajú po začatí reštrukturalizačného konania, a nie je rozhodujúce, kedy sa pohľadávka stala splatnou, ale kedy vznikla (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Sžf/52/2010 z 29. septembra 2011). Poplatkové povinnosti sťažovateľa vznikli podaním odvolaní, teda pred začatím reštrukturalizačného konania, a preto ide o pohľadávky, ktoré sa v reštrukturalizácii uplatňujú podľa § 120 ZKR prihláškou. Pretože predmetné (súdne) pohľadávky neboli v reštrukturalizačnom konaní sťažovateľa uplatnené riadne a včas, došlo k zániku nárokov momentom zverejnenia uznesenia konajúceho súdu o potvrdení plánu a skončení reštrukturalizácie.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavných sťažností

IV.1. K namietaným uzneseniam vydaným vyššími súdnymi úradníkmi:

12. Z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd nemá právomoc preskúmať napadnuté uznesenia vyšších súdnych úradníkov, keďže ich už preskúmal na základe sťažnosti sťažovateľa okresný súd, ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľa (m. m. III. ÚS 682/2017, II. ÚS 46/2018, II. ÚS 134/2018, II. ÚS 206/2018, II. ÚS 236/2018, III. ÚS 175/2018, IV. ÚS 507/2020). Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavné sťažnosti v týchto častiach odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ako je to uvedené v bode 2 výroku tohto uznesenia.

IV.2. K namietaným uzneseniam vydaným sudcami:

13. Ústavný súd zistil, že pokiaľ ide o sťažovateľom namietané porušenia označených práv napadnutými uzneseniami okresného súdu vydanými sudcami, sú v týchto častiach ústavných sťažností splnené všetky ústavné a zákonné predpoklady na ich prijatie na ďalšie konanie, pričom otázku opodstatnenosti tvrdení v nich obsiahnutých bude potrebné posúdiť v konaní vo veci samej. Preto ústavné sťažnosti v týchto častiach prijal podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde na ďalšie konanie (bod 1 výroku tohto uznesenia).

V.

Odklad vykonateľnosti

14. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť napadnutých uznesení vydaných vyššími súdnymi úradníkmi. Ich vykonateľnosťou totiž podľa sťažovateľa dôjde k ohrozeniu zmyslu a účelu reštrukturalizačného konania, ktorým je jednak postupné kolektívne uspokojenie veriteľov prihlásených pohľadávok a jednak ozdravenie podniku a pokračovanie v podnikateľskej činnosti; ak by bolo možné aj po skončení reštrukturalizačného konania vydávať rozhodnutia v *ex lege* zastavených konaniach, na základe ktorých by boli vyrubené a vymáhané súdne pohľadávky, u ktorých došlo k zániku nároku, resp. rozhodnutia o trovách konania, a ktoré by tak aj po skončení ozdravného procesu nanovo začali ozdravený podnik zaťažovať neočakávanými výdavkami, celý proces reštrukturalizácie by tým bol zmarený.

15. Podľa § 129 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na návrh sťažovateľa odložiť vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ak by právnymi následkami napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu hrozila závažná ujma a odloženie vykonateľnosti nie je v rozpore s verejným záujmom.

16. Ústavný súd neopomína, že sťažovateľ navrhuje odložiť vykonateľnosť uznesení vydaných vyššími súdnymi úradníkmi. Vo vzťahu k týmto rozhodnutiam ústavný súd ústavné sťažnosti sťažovateľa odmietol pre nedostatok právomoci. Sťažovateľ sa však nemýli, keď nenavrhol odložiť vykonateľnosť uznesení, ktorými boli jeho sťažnosti podané podľa Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) zamietnuté. Konceptia vykonateľnosti uznesení obsiahnutá v CSP totiž vychádza z pravidla (§ 238 ods. 3 CSP), podľa ktorého ak uznesenie ukladá povinnosť plniť, lehota na plnenie začína plynúť od doručenia uznesenia; jej uplynutím je uznesenie vykonateľné. To v konečnom dôsledku znamená, že podanie sťažnosti proti uzneseniu nemá suspenzívne účinky na jeho vykonateľnosť, ale len na jeho právoplatnosť (§ 247 CSP). Preto by prípadný sťažovateľov návrh na odklad vykonateľnosti uznesení sudcov, na prieskum ktorých ústavný súd právomoc má (a v tejto časti aj ústavné sťažnosti prijal na ďalšie konanie), nebol spôsobilý dosiahnuť účel mimoriadneho opatrenia podľa § 129 zákona o ústavnom súde. Špecifická konceptia vykonateľnosti uznesení vydaných vyššími súdnymi úradníkmi preto odôvodňuje výklad § 129 zákona o ústavnom súde, resp. jeho uplatnenia na okolnosti sťažovateľových vecí tak, aby sa účel dočasného odkladu vykonateľnosti nezmaril. Ústavný súd preto zohľadnil, že uznesenia vydané vyššími súdnymi úradníkmi boli ústavnými sťažnosťami napadnuté, a tak je hypotéza § 129 zákona o ústavnom súde na podklade jeho doslovného jazykového výkladu naplnená. To umožňuje odložiť vykonateľnosť uznesení vydaných vyššími súdnymi úradníkmi, ktoré v aktuálnom procesnom stave majú charakter exekučných titulov a ich núteným výkonom môže dôjsť k definitívnym zásahom

do základného práva sťažovateľa vlastníť majetok, hoci ústavný súd ešte meritórne nerozhodol, či výsledky rozhodovania okresného súdu o výške náhrady trov konania, resp. o poplatkovej povinnosti predmetné základné právo porušujú. Preto ústavný súd návrhom sťažovateľa vyhovel a odložil vykonateľnosť napadnutých uznesení vydaných vyššími súdnymi úradníkmi (bod 3 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. októbra 2023

Robert Šorl
predseda senátu